

Maatschappelijke Visie

Vlaanderen in België en in Europa

Roger DILLEMANS
Ererector K.U.Leuven

1. Vooraf

Het is een ware eer zich nog eens te mogen richten tot Alumni. Sterke verhalen van destijds zijn daarbij wel niet meer aan de orde. Evenmin als nostalgische terugblikken. En onze destijds gewaande voordeelpositie is weg: het leeftijdsverschil van destijds is nu een nadeel geworden. Voor elk thema dat ik zou kunnen kiezen zijn er gegarandeerd meerdere experts in het auditorium. Dan maar onze ervaringsexpertise in generalibus opvoeren.

Inzake het heikel onderwerp dat mij – met enige aandrang – werd voorgesteld – zullen de meesten onder U, onder druk van de omgeving, de media of het eigen geweten, zich al een mening hebben gevormd, als ze al niet door de heisa werden opgeëist om publiek positie in te nemen. Op voorhand dus excuus gevraagd voor de irritatie die te vaak gehoorde stellingen en argumenten veroorzaken. Maar de waarheid moet niet op de eerste plaats origineel zijn.

2. De positie van Vlaanderen is mettertijd versterkt in België en (dus?) in Europa en dat is zonder revoluties gegaan, wat al opmerkelijk is want de meeste ingrijpende hervormingen in het maatschappelijk en politiek bestel komen er pas na kleine of grote catastrofes: van de ramp in Ghislenghien tot de bankencrisis.

Wel heeft de mei '68 revolte ook hier haar effect gehad op ons probleem en staan we 40 jaar en vijf staatshervormingen verder wel in een versterkte positie van verworven emancipaties met heilzaam gevolg op een aantal terreinen (denk maar aan het onderwijs), zodat we de beweging met vertrouwen kunnen verder zetten. Maar, zonder een “nu of nooit” gevoel, moeten we ons toch beijveren om “onverwijd” nieuwe grote stappen te zetten richting overdracht van bevoegdheden naar Vlaanderen, ook al omdat het federaal bestuursmodel op steeds meer domeinen slecht functioneert en wij minstens gelijke tred moeten houden met de Europeaniseringsbeweging.

Wij in Vlaanderen komen van ver. Wij zijn erop vooruitgegaan alhier. De culturele emancipatie vormde een belangrijke fase. Ik heb het nog meegemaakt dat de ministerraad louter in het Frans verliep, gelukkig voor die Waalse minister van arbeidersherkomst, maar niet voor die Vlaamse minister van arbeidersherkomst, oud-mijnwerker maar echte staatsman.

3. Een historisch belangrijke stap in die culturele opgang was de splitsing van de Leuvense Universiteit, nu zowat 40 jaar geleden. Want daaruit is ook de splitsing van eerst de Christelijke partij en daarna die van de andere gevolgd, zodat wij sinds lang geen enkele federale of nationale partij meer hebben, enkele mediaspinsels niet te na gesproken.

De revolte in de jaren rond 1968 van Westerse intellectuele jongeren tegen het establishment en voor ingrijpende sociale en democratische hervormingen had in Vlaanderen inderdaad nog een ander perspectief: de culturele onafhankelijkheid en cohesie doortrekken tot in het cruciaal niveau van het universitair onderwijs met als toetsterrein de nog tweetalige Leuvense Universiteit. De splitsing heeft groot impact gehad op het verder proces voor regionalisering.

Er zijn uit het Leuvens gebeuren ook wel lessen te leren met relevantie voor de huidige situatie.

Mei '68 vond te Leuven eigenlijk plaats in mei '66, met de fameuze verklaring van de bisschoppen, de toenmale hoogste “autoriteit”, die zichzelf ook zo concipieerde en daar nog dacht te moeten naar handelen. Maar vóór het einde van het magisch jaar 68 waren toch basissen gelegd voor een werkbare toekomst.

Ik wil zeker het toen zo symbolisch, bijna apocalyptisch dossier rond de splitsing van onze Universiteit niet laten ondersneeuwen of bedekken met de mantel van de liefde. Ik heb het gebeuren van dichtbij meegemaakt, zij het vaak als jongste in de Commissies en toch altijd met één been elders, nl. in ... Brussel. Reeds lang geleden, o.m. in T.V. debatten met Monseigneur Massaux en Michel Woitrin, had ik mijn conclusie als volgt getrokken: Het moest toch eens gebeuren, de aansluiting bij de eigen culturele regio. Het kwam waarschijnlijk voor velen wat onverwacht – illusies blijven vaak ongerept overeind -, in een vijandelijke sfeer en dus begrijpelijk traumatiserend voor sommige vertrekkers, die zich ingeburgerd hadden of waanden. Maar dat werd dan toch ruim financieel en politiek gecompenseerd, zodat Louvain-la-Neuve nu een grote, volwaardige, coherente campus bezit met de meeste externe bedrijfsinvesteerders. Had het misschien toch wat later gekund? Ja, maar dan zonder die gróóte compensaties, zeker na 1973 met de oliecrisis !

Er moet mij zonder enig chagrijn toch nog dit van het hart. In de fameuze Commissie Leemans-Aubert, waar wij met 6 Vlamingen en 6 Franstaligen de Leuvense toekomst moesten voorbereiden, was er een meerderheid gegroeid - van 5 Vlamingen en twee Franstaligen en dan nog wel de meest vooraanstaande: Jean en Jacques – voor het project van de splitsing van de (toenmalige) “kandidaturen” en de hersituering van de Franstalige kandidaturen in hun geëigende culturele omgeving: Brussel en Wallonië. In die kritische jaren die aansluiten bij het secundair onderwijs is de band met de culturele omgeving nog belangrijk. Anderzijds bleef de toen verheven idee van die ene grote internationale Universiteit veel Vlamingen aanspreken. Maar met het nodige realisme – denk aan de demografische druk – zagen wij dat vooral te realiseren op het niveau van de tweede en derde cyclus (licentiaten - masters, doctoraten), want dàar speelt echt de internationalisering – denk aan de Erasmus-studenten, de internationale postgraduate. Trouwens in die hogere cycli speelt de taal een minder rechtstreekse rol, vermits hier het segment wetenschappelijk onderzoek of dat van de praktijk doorslaggevend zijn. Vele internationale topuniversiteiten zoals Oxford en Cambridge, Harvard en Yale beginnen maar pas vanaf dat stadium hun eigenlijke opdracht.

Men had ons, de Vlaamse laatkomers voorspeld dat wij zonder de Franstalige présence vooral onze internationale component en uitstraling zouden verliezen – denk aan de “universiteit van het Hageland”. Niets is minder uitgekomen. Ondertussen was het Engels dé alom erkende ... lingua Franca van het internationaal wetenschappelijk onderzoek geworden en dat lag ons Vlamingen uiteraard erg goed. Beter dan onze Franstalige collega's ! (Ondertussen ligt het Hageland – van Gaston Geens, Bob Stouthuysen, Jeanne Devos e.a. – trouwens midden op de nieuwe universitaire as Leuven – Hasselt ...).

4. Waar staan we na al die gedeeltelijke staatshervormingen, waarvan de meeste goed bedoeld en telkens een belangrijke stap in de goede richting – ik maak een uitzondering voor de Lambermonthervorming, die enerzijds om redenen van consumptiefederalistische opstelling van Francofonië, de omgekeerde richting opging: geld uitdelen aan de Gewesten zonder bijhorende nieuwe bevoegdheden, en anderzijds de cruciale prioritaire bevoegdheidsdomeinen zoals gezondheidszorg, tewerkstelling en justitie uit de weg ging en focuste op ter zake niet evidente of secundaire gebieden als landbouw, buitenlandse handel en ontwikkelings-samenwerking.

De schrijnende teloorgang van wat er toch nog als Belgisch bestuursmodel overbleef heeft verontrustende vormen aangenomen, ook door het feitelijk vetorecht vanuit Francofonië of de wafelijzerpolitiek (denk aan de eerste tussenkomst pro de “Vlaamse” KBC).

Door de chaotische federale regelingen is ons bestuur ver beneden peil. Dat doet zich natuurlijk nog sterker voelen in de crisistijden waarin we ondertussen terecht gekomen zijn. Wie vanuit een echt sociaal personalistisch moreel standpunt – dat alleen heilbrengend is – vertrekt, moet opkomen voor een beter bestuur en kan het status quo niet langer dulden.

5. De media-opstoot en de politieke heisa over de staatshervorming mogen ons niet weerhouden onze goede bedoelingen weer op te zoeken en eerlijk te pogen tot een nieuwe synthese te komen, gericht op de essentie, en dat is: het heil van de mens, elke mens, en daartoe: een zorgzame samenleving. Dat vergt een bestuurlijk serieus op alle niveaus. Natuurlijk is een verdere staatshervorming geen doel op zich of een alternatief hiervoor, maar wel een noodzakelijk middel om de ware objectieven van een verantwoordelijke en solidaire samenleving met welvaart en welzijn te bereiken, vanuit ieders cultuur en maatschappelijk draagvlak.

Met een aantal goed bedoelende Vlamingen hebben wij getracht in vier opeenvolgende “Lentemanifesten” op een serene manier voorstellen te doen in de richting van een gedifferentieerd beleid. Zij verschenen in De Standaard in 2004 (2 april), 2006 (16 april) en 2007 (26 februari) en de jongste (de laatste?) in 2008 op 13 maart, met de wel aandringende (niet dreigende), maar toch hoopuitende titel “Er is nog een kans”. Het was toen nog niet echt lente, maar we konden het einde van de winter niet afwachten.

De basisboodschap luidde al in de eerste Manifesten: “Een beter Vlaanderen door meer Vlaanderen”. Daarbij komen wij op voor “een beter beleid voor een solidaire samenleving, door groter responsabilisering op het gepaste niveau en dus voor overdracht van bevoegdheden en sociaal-economische hefboomen naar Vlaanderen”.

Het is onze sterke overtuiging dat het bestaande chaotische bestuursbestel met zijn gebrek aan transparantie en verantwoordelijkheid (de vele ministers van volksgezondheid ...) niet langer houdbaar is. Wij stellen dat het huidige ingewikkeld institutioneel kader niet langer de grote nieuwe uitdagingen aankan en dat een beter gedifferentieerd bestuur gevat moet tegemoetkomen aan de grote

verschillen tussen onze gemeenschappen die steeds verder weg groeien van elkaar.

Een ingrijpende staatshervorming is dringend nodig om tegemoet te komen aan de grote verschillen, ook in overtuigingen, voorkeuren en beleidsopties, tussen het Noorden en het Zuiden van het land, en ook om te breken met het consumptiefederalisme zodat alle Gewesten en Gemeenschappen eindelijk voor hun financiële verantwoordelijkheid worden geplaatst.

Ik heb het niet over de gróóte, de definitieve, de laatste afsluitende staatshervorming. Wij kunnen de geschiedenis hier geen halt toeroepen. We moeten de toekomst openhouden, maar ze wel in handen blijven nemen.

6. Voor ons is de splitsing van België niet de enige, en vooralsnog niet de aangewezen uitweg en ook ik vind dat er nog een plaats kan worden voorzien voor een staat België, wel beseffend dat die progressief, naar boven (EU) en naar onder (Gewesten en Gemeenschappen) bevoegdheden zal verliezen. Doortastende ingrepen zijn thans niet aan de orde. En dan denk ik niet aan het Koningshuis, wel aan Brussel, niet zozeer aan ons internationaal imago, dan wel aan de nieuwsoortige herrie op het terrein, zolang Catalonië, Schotland, Piëmont en Beieren ook niet uitbreken. De meerwinst lijkt mij thans niet in verhouding. Maar laten we er dan echt een nuttig, goedwerkend beleidsniveau van maken, waar meerwaarde kan liggen in schaafeffecten, kritische massa, uitdunning van internationale vertegenwoordiging en interne complementariteit.

Wel moeten wij steeds meer onze plaats innemen in het groeiend Europa van de regio's. Bij de recente rapportering over het toch wel grootse project "Vlaanderen in Actie" (VIA) werd sterk naar de vergelijking met die regio's en de passende benchmarking verwezen. En het krachtig en sterk onderbouwd pleidooi mikt op een plaats in 2020 binnen de top-5 in de lijst van de 130 regio's.

De verwijzing naar de regio's binnen een aantal van de nu talrijk geworden Europese lidstaten getuigt niet van enge tribale gehechtheden maar is een aanvaarde gedragwijze die op geen enkel ogenblik de loyaliteit voor het Europees project belaaft. Het Comité van de Regio's is een officiële instelling binnen het E.U.-gebeuren en meermaals hebben Vlaamse politieke personaliteiten daarbij een rol gespeeld. Hier situeert zich ook het initiatief van de Vlaamse Regering om een verbindingsagentschap op te richten dat de Vlaamse Gemeenschap en Regio op het Europese podium van beleidsvoering moet hijsen met een eigen stem en vertegenwoordiging: het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap (VLEVA), dat zijn roeping intens zal beleven en waarmaken.

7. De globalisering, de mondialisering, de massale migraties, de effecten van de nieuwe informatie- en communicatietechnologie, de internationalisering van de kennis en wetenschap, enz. betekenen niet dat wij ons zonder meer opgenomen moeten voelen in die "wereldgemeenschap" die er geen is of ons "wereldburger" moeten voelen. De wereld is niet ons dorp. En de samenlevingsvormen en -normen kunnen heel verschillend zijn en zich op verschillen-

de niveaus situeren. De meergelaagdheid zal altijd onze “condition humaine” mede bestemmen.

Met alle inzet voor de groeiende Europese éénwording (sic) moeten wij er toch altijd bij blijven dat het ideaal niet ligt in de “Gleichschaltung”, de uniformisering met al haar schrale kanten. Dit multilevel schema ziet er niet identiek uit voor alle bevolkingsgroepen en werelddelen. Voor ons is er zeker midden het wereldgebeuren een bijzondere plaats voor een Europese Unie, niet als een tussenschakel maar als een natuurlijk, op gemeenschappelijke geschiedenis en waarden gesteund project van samenbeleven. Er is zeker plaats voor een tiental andere Unies op dezelfde gronden. Sommige daarvan zijn in de maak, andere, zoals China, India en nu ook Rusland zijn al in een wel gevorderde staatsvorm gegoten. Misschien is het niet onwijs de “Islamlanden” zich te laten bundelen in één wereldgeheel. Subsahara-Afrika zou zo’n bestemming moeten krijgen, zonder specifieke verwijzing naar de vroegere koloniserende landen. Zuid-Oost-Azië, Oceanië, Latijns-Amerika, de VS met Canada, Japan (met de Korea’s?) ... Elk wereldgedeelte krijgt een eigen en evenwaardige vertegenwoordiging in de V.N., te beginnen met de Veiligheidsraad, maar ook in de Wereldbank, het IMF en de Wereldvrijhandelsorganisatie, de Socio-Culturele en Milieusector...

Nu is het wel zo dat die Europese Unie staten groepeerst en maar onrechtstreeks hun burgers. Binnen de meeste van die staten, en mogelijks zelf overlappend, - zeker binnen de staten die het gevolg zijn van elders en hoger geplande samenvoegingen en dus wat onnatuurlijke configuraties - is er plaats voor Gemeenschappen gevormd op basis van gemeenschappelijke cultuur, mogelijks taal, geografische maar ook economische hechtingen, waar het individu zich lid van kan voelen, zich thuis voelen, vlot samenleven en daar dan ook zijn identiteit (en profiel) kan aan ontlelen. Men kan zich lid voelen van verschillende gemeenschappen: op het lokale vlak, van een provincie, een “volk”, dat alles binnen een bepaalde internationaal erkende staat, waarvan men dan ook “burger” kan zijn.

Het best vind ik dat beschreven in een recent boekje in de prachtige reeks *Christianisme i Justitia*, “Identities for the 21st Century” van Joan Carrera i Carrera (Barcelona, nr 127, november 2007, 32 p.)

Men kan toch niet loochenen dat Vlaanderen, de Vlaamse Gemeenschap zo een groep constitueert, waarvan men zich lid kan voelen en de meerwaarden assumeren. Ieder objectief waarnemer moet erkennen dat de Vlaamse Gemeenschap voor haar leden sterk aan relevantie gewonnen heeft en dat het lidmaatschap ervan voor vele mensen iets betekent – en daarop komt het aan, zeker in een (sociaal)- personalistisch perspectief. Hoe groter de globalisering hoe meer nood aan geborgen lidmaatschap van op menschaal uitgebouwde gemeenschappen.

8. Het “multilevel government” veronderstelt dat op bepaalde niveaus de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke bevoegdheden samenvallen: elke ministerraad moet ter verantwoording kunnen geroepen worden door een parlement met dezelfde geopolitieke omschrijving. Hetzelfde uiteraard voor de rechterlij-

ke macht. Maar voor deze laatste gelden toch bijzondere criteria. Zo kan men op gemeenteniveau een gemeenteraad als wetgevend orgaan hebben en een burgemeester met schepencollege als uitvoerend orgaan, maar een eigenlijke rechterlijke instantie is hier nog niet op haar plaats, (wel bevoegdheden inzake politie en veiligheid).

Op niveau van Europa hebben we de drie machten, zij het dat hun bevoegdheid – dus zeker ook die van de rechterlijke macht – ook beperkt blijft tot de aan Europa volgens het “confederaal model” toegekende bevoegdheidsdomeinen.

De Europese staten, zoals België, hebben de volle bevoegdheden, min die welke de mogelijks constituerende deelstaten zich voorbehouden of toegewezen gekregen hebben: drie mogelijke structuurmodellen dus: centralistisch (Malta, waarschijnlijk...), federaal of confederaal.

Het nu al “tweede-niveau” geworden niveau van de Europese “staten” blijve m.i. best behouden. Wel is enige evolutie hier denkbaar: zie de afscheiding tussen Tsjechië en Slowakije, het geval Bosnië; en mogelijks, maar minder waarschijnlijk, nieuwe fusies. Of overgangen van regio’s...

Die staten zullen als tussenniveau, nog heel lang, zoniet altijd blijven – veel hangt hier af van de evolutie in de Europese eenwording en de daarvan afhankelijke mogelijkheid tot herschikking. Een van de elementen in het Vlaams-Belgisch dossier is dat de gewenste federalisering best toch nog vlugger verloopt dan die verhoopte Europeanisering.

Binnen die Staten als relevant en in beginsel gepast tussenniveau is er plaats voor verschillende soorten Gemeenschappen en Gewesten. Buiten de Vlaamse Gemeenschap die dan omwille van Brussel niet helemaal samenvalt met het gewest als geografische regio, zijn de opdelingen in Europa bij mijn weten alleszins toch geografisch uitgetekend. Hoe groot de mobiliteit ook is geworden en de virtuele interactiviteit, de territoriale gebondenheid of betrokkenheid blijft toch aan bod. Daarnaast is er wel steeds meer plaats voor relatief afzonderlijke Gemeenschappen, binnen een regio of over regio’s heen (de Koerden bv. maar die hopen dan wel op een eigen regio en hebben er heel wat voor over...). Binnen een regio krijgen die dan wel vlot het lot van “minderheden” en dat zal steeds meer tot een bijzondere politieke opgave leiden.

9. Ik pleit dus sterk voor toepassing van de nieuwe inzichten en de visie van het “multilevel government”, de meer gelaagdheid in het bestuur. De staat België behoort voor sommigen misschien tot de minder overtuigende tussenschakels. 1815 en 1830 waren de vrucht van internationale geopolitieke compromissen. We moeten wel gehoor geven aan de historici die wijzen op een eeuwenlange samenhang van de verschillende volksgemeenschappen die het latere België zouden kunnen vormen. Maar toch waren het wel twee erg verschillende volksgemeenschappen, elk behorend tot een van de twee grote West-Europese culturele families. De samengang werd een eeuw lang doenbaar gemaakt doordat één van de twee gemeenschappen de andere beheerste. Nu dit niet langer het geval is komt de steeds latent aanwezige spanning sterk naar voren. En dan is het een heel apart soort (con)federatie, die nergens haar gelijk-

ke vindt (vond, want Tsjecho-Slowakije heeft het netjes opgelost met zichzelf): met twee (of twee en half) leden en niet vanuit bestaande status samengebracht, maar van boven uit naar deelstaten gevestigd. Alle bekende en soms gekoesterde vergelijkingen met de Länder in Duitsland, de States in de V.S., de regio's in Spanje, Italië of zelfs het Verenigd Koninkrijk missen relevantie. De interne opsplitsing van Tsjecho-Slowakije kan nochtans bezwaarlijk als precedent dienen: de geografische afsplitsing was niet moeilijk en elk had zijn waardige hoofdstad: Praag en Bratislava, en de "oversijpelingsseffecten" waren kleiner dan bij ons. Zij hadden geen (probleem) Brussel.

10. De kwestie is dan dit aanbevolen model van meergelaagdheid in concreto toe te passen: de juiste bevoegdheden op het juiste niveau en zo tot gepaste bevoegdheidsverdelingen te komen in het België van de toekomst.

Ik stel voor dat wij eens op een andere serene manier zouden tewerk gaan. Laten we een eerste lijst aanleggen van bevoegdheidsdomeinen, - normaliter met telkens één niveau van onderverdeling (bv. gezondheidszorg, met onderdeel: preventieve gezondheidszorg) – en dan voor elk domein de gepaste bevoegdheidsinstantie aangeven, te beginnen bij de E.U., België, Gewesten/Gemeenschappen (probleem Brussel !), Provincies...Dit moet gebeuren door overlegcommissies ad hoc, per domein met onafhankelijke experts. (Men zou wel de klassieke lijsten van bevoegdheden kritisch en vernieuwend moeten opbouwen, en daarbij het onderscheid maken tussen een echt bevoegdheidsdomein, zoals Leefmilieu, Gezondheidszorg, Defensie, en bepaalde invalshoeken, zoals "Buitenlandse zaken").

Met deze werkwijze verzeilt men niet direct in het gedoodverfd debat over herfederalisering of overdracht van bevoegdheden naar de regio's of gemeenschappen. Men vermijdt van bij het begin de zo symbolische struikelblok van de optie tussen federaal en confederaal en art. 35 van de Grondwet. Natuurlijk is het van juridisch standpunt aangewezen met een systeem art. 35 te werken: enerzijds een exhaustieve lijst bevoegdheden en anderzijds de residuaire bevoegdheden. Men kan dit geladen debat overstijgen, zeker tijdelijk, door twee (en meer: EU...) lijsten aan te leggen met bevoegdheden en zodra er een nieuw probleem opduikt dat men niet zonder meer in bestaande categorieën kan onderbrengen, moet dat in de geest van en naar analogie toebedeeld worden, zoveel mogelijk onder de koepel van bestaande toegewezen bevoegdheidsdomeinen.

Voor een goede start zou men alvast best akkoord gaan om alle bevoegdheden die in alle 15 basislanden van de E.U. aan het landelijk niveau zijn toegewezen ook hier aan de Belgische instanties toe te kennen. Dit is een teken van vertrouwen vanuit Vlaamse zijde en van wil tot Europese conformering.

11. Bij de toewijzing van de bevoegdheden hebben wij in onze Manifesten met grote duidelijkheid en sterke argumentering drie criteria vooropgesteld, die nu gelukkig toch al wat gemeengoed geworden zijn. Ik zal ze dus alleen nog maar eens formuleren:

1) Subsidiariteit

- 2) Homogene bevoegdheidspakketten, met vermijden van conflicten
- 3) Solidariteit, in transparantie, en verantwoordelijkheid, ook aan de kant van de inkomsten (een deel van de personenbelasting bv.)

Vooraf op dit laatste punt, de overheveling van de financiële middelen, delicaat natuurlijk, maar wel essentieel in onze ogen, hebben wij in het Vierde Manifest de nadruk gelegd. Uiteraard is het al een vooruitgang Vlaanderen zelf de laten beslissen meer mogelijkheden te geven aan thuiszorg en huisartsgeneeskunde, maar een nog krachtiger en consequente stap is Vlaanderen dan ook de (financiële) verantwoordelijkheid te geven voor die beleidskeuze.

Wat de concrete domeinen betreft hebben wij in ons Derde Manifest al een eerste opsomming vooropgesteld: *“Een defederalisering - met vorming van homogene bevoegdheidspakketten - van het wetenschappelijk onderzoek, de gezondheidszorg, het gezinsbeleid, het arbeidsmarktbeleid met de loononderhandelingen, de werkloosheidsuitkeringen, het veiligheidsbeleid en de organisatie van de justitie. Hieraan moet logischer wijze meer fiscale autonomie in de personen- en vennootschapsbelasting alsook een transparant systeem van geldtransferten worden gekoppeld. Waar Brussel de functie van hoofdstad van België en Europa vervult, dient ze door beide Gemeenschappen samen aangestuurd te worden”*.

Het probleem Brussel ontgaat natuurlijk niemand. Aan voorstellen ontbreekt het niet. Een opsomming vindt men in een recent artikel van de constructieve UCL-professor Philippe Van Parijs in het tijdschrift “Ons Erfdeel” (nr 3, 2008, pp. 2-13): “Scenario’s voor Brussel. Over de politieke toekomst van een meerstalige stad”, met als alternatieven: Groot-Vlaanderen, Nation Francophone, Brussels EC, Condominium, Communautair “confederalisme”, Territoriaal “confederalisme”, met telkens kritische beoordeling en met een reeks voorstellen voor een beter Brussel. M.i. is er plaats voor een derde Gewest, hoofdstedelijk Brussel met de bevoegdheden van een Gewest, bv. inzake tewerkstelling en milieu, maar met medebeheer door de twee Gemeenschappen inzake persoonsgebonden materies die best aan de Gemeenschappen worden toegewezen, zoals de gezondheidszorg. Een open overleg met eerlijke voorstellen tot optimalisering van de positie van Brussel is nu prioritair.

12. Tot slot toch een oproep tot een nieuw basisvertrouwen. Responsabilisering moet de basis vormen van transparante solidariteit en wederzijds vertrouwen. Het systeem van dotaties met eigen uitgavenbeleid is een eerste stap. De scheeftrekkingen vinden hun oorsprong vooral aan de inkomstenzijde. Die zal moeten meegenomen worden in een echte financieel-fiscale verantwoordelijkheid.

Men moet de VBO en de top van de ziekenfondsen en de arbeidersbewegingen beloven de basissolidariteit en hun impact op de gang van zaken te behouden.

Het bilateraal overleg: Vlaanderen – Francofonië best aangestuurd door de twee deelstaten – voorlopig gelukt in Vlaanderen, maar niet echt van Franstalige zijde – moet doorbraken kunnen realiseren. Zij kunnen zich laten bijstaan door onafhankelijke ervaringsdeskundigen in verschillende materies, zonder

persoonlijke agenda, die zich buigen over de huidige gegevens, telkens het gepast bestuursniveau in kaart brengen en het toekomstig proces uittekenen met de gepaste gelaagdheid in de besluitvorming.

Brussel met zijn interculturele rijkdom en internationaal impact, blijft een grote opdracht die ons zou moeten verenigen in vertrouwen. Laten we er samen voor gaan. Samen.

Het is best met “hoopgenoten” dat men de wegende taboes aanpakt in openheid vanuit basisvertrouwen: de rol van de provincies, de beperking in de tijd van de werkloosheidsuitkeringen, een kadaster van het roerend vermogen, automatische indexering van de lonen, een gelijk statuut voor arbeiders en bedienden, de blijvende genderachterstelling, de inculturatie van allochtonen, het schandalig laag percent ontwikkelingssamenwerking, de gerechtelijke achterstand, het onbestaand begrotingsdeficit, de “scheiding” of beter “het evenwicht” der Machten, de aanpak van fiscale en sociale fraude, de plaats van preventie en herstel in de sociale zekerheid, de tabaksreclame, de ware opties inzake de opwarming van de aarde en de energiebevoorrading, de regeling van het vrijwilligerswerk en de sociale economie, de kinderopvang en de jeugdlinquentie, ...

En ... de nooit geziene financiële crisis. Deze laatste moet de aandacht niet afleiden van de staatshervorming. Integendeel: transparantie en responsabilisering zijn meer dan ooit aan de orde, bij de één en bij de ander.